

TEXNIK OLIY O'QUV YURTI TALABALARIDA MOBIL ILOVALARNING LINGVISTIK KOMPETENSIYASIGA TA'SIRI

Avlaqulov Avazjon Ismoilovich¹, Sattorova Saodat Tojimatovna²

¹*The Senior teacher of University of Tashkent for Applied Sciences*

²*The Senior teacher of Tashkent Institute of textile and Light Industry*

Annotatsiya: Ushbu maqolada mobil ilovalarning texnik yo'nalish talabalari lingvistik kompetensiyasini rivojlantirishdagi o'rni ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda mobil texnologiyalar asosida chet tilini o'rganishning metodik va pedagogik imkoniyatlari yoritilgan. Mobil ilovalar orqali til o'rganish talabalarning mustaqil ta'lim olish, motivatsiya va kommunikativ faoliyatini oshirishga xizmat qilishi asoslab berilgan. Maqolada amaliy tajriba natijalari va tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: mobil ilovalar, lingvistik kompetensiya, texnik talabalar, chet tili, raqamli ta'lim, mustaqil ta'lim.

Zamonaviy globallashtirish va raqamlashtirish jarayonlari jamiyat hayotining barcha sohalariga, jumladan, ta'lim tizimiga ham kuchli ta'sir ko'rsatmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida ta'lim mazmuni, shakli va usullari tubdan o'zgarib, an'anaviy o'qitish modellaridan innovatsion, shaxsga yo'naltirilgan va raqamli ta'lim muhitiga o'tish jarayoni tezlashmoqda. Ushbu jarayonda mobil texnologiyalar va mobil ilovalar ta'lim jarayonining muhim tarkibiy qismiga aylanib bormoqda.

Bugungi kunda mobil qurilmalar, xususan, smartfon va planshetlar yoshlar, ayniqsa, oliy ta'lim muassasalari talabalari hayotida kundalik ehtiyoj vositasiga aylangan. Mobil ilovalarning keng tarqalishi ta'lim jarayonini auditoriya bilan cheklab qo'ymasdan, istalgan joy va vaqtda bilim olish imkoniyatini yaratmoqda. Shu jihatdan qaralganda, mobil ilovalar asosida o'qitish (Mobile Assisted Language Learning — MALL) chet tillarini o'rganishda samarali innovatsion yondashuv sifatida e'tirof etilmoqda.

Texnik yo'nalishdagi talabalarning chet tilini o'zlashtirish jarayoni o'ziga xos xususiyatlarga ega. Ular uchun chet tili nafaqat umumiy muloqot vositasi, balki kasbiy faoliyatda zarur bo'lgan ilmiy-texnik axborotni tushunish, kasbiy terminologiyani o'zlashtirish, xorijiy manbalar bilan ishlash va xalqaro hamkorlikni amalga oshirishning muhim vositasi hisoblanadi. Shu sababli, texnik talabalarda lingvistik kompetensiyani shakllantirish masalasi bugungi kunda dolzarb pedagogik muammo sifatida qaralmoqda.

Lingvistik kompetensiya talabaning til tizimini bilishi va undan nutq faoliyatida to'g'ri foydalanish qobiliyatini ifodalaydi. U leksik, grammatik, fonetik va orfografik bilimlarni o'z ichiga oladi. Texnik talabalarda ushbu kompetensiyani rivojlantirish an'anaviy o'qitish usullari orqali har doim ham yuqori samaradorlik bermaydi, chunki bunday talabalarning asosiy e'tibori texnik fanlarga qaratilgan bo'lib, chet tili faniga bo'lgan motivatsiya ko'pincha past darajada bo'ladi. Aynan shu nuqtada mobil ilovalar orqali o'qitish motivatsiyani oshirish va individual yondashuvni ta'minlashda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

Mobil ilovalar chet tilini o'rganishda interaktivlik, moslashuvchanlik va individuallashtirish imkoniyatlarini taqdim etadi. Ular talabalarga o'z bilim darajasi, qiziqishi va o'rganish sur'atiga mos mashqlarni tanlash, mustaqil ishlash va o'z natijalarini tahlil qilish imkonini beradi. Ayniqsa, texnik talabalarda mustaqil ta'lim ko'nikmalarini shakllantirishda mobil ilovalar muhim ahamiyat kasb etadi, chunki ular talabaning o'z-o'zini nazorat qilish va ta'lim jarayoniga mas'uliyat bilan yondashishini kuchaytiradi.

Shuningdek, mobil ilovalardan foydalanish chet tili o'qitishda kommunikativ va kompetensiyaviy yondashuvni amalga oshirishga xizmat qiladi. Mobil ilovalar yordamida leksik va grammatik mashqlarni bajarish, tinglab tushunish, talaffuzni takomillashtirish hamda kasbiy

yo'naltirilgan matnlar bilan ishlash imkoniyati yaratiladi. Bu esa texnik talabalarning lingvistik kompetensiyasini tizimli va bosqichma-bosqich rivojlantirishga zamin yaratadi.

Shu munosabat bilan, mobil ilovalarning texnik talabalarning lingvistik kompetensiyasiga ta'sirini ilmiy jihatdan o'rganish, ularning ta'lim jarayonidagi pedagogik imkoniyatlarini aniqlash va samarali qo'llash metodikasini ishlab chiqish dolzarb ilmiy-amaliy vazifa hisoblanadi. Mazkur maqolada aynan shu masalalar tahlil qilinib, mobil ilovalar asosida chet tilini o'qitishning samaradorligi yoritib beriladi.

Olib borilgan ilmiy tahlillar va tajriba natijalari shuni ko'rsatadiki, mobil ilovalar texnik yo'nalishdagi talabalarning lingvistik kompetensiyasini rivojlantirishda samarali va istiqbolli pedagogik vosita hisoblanadi. Mobil texnologiyalar asosida tashkil etilgan chet tili ta'limi talabalarning til o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularning mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini shakllantiradi hamda o'rganish jarayonini individuallashtirish imkonini beradi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, mobil ilovalardan muntazam va maqsadli foydalanish texnik talabalarda leksik, grammatik va fonetik bilimlarning mustahkamlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, kasbiy yo'naltirilgan leksikani o'zlashtirish, texnik matnlarni o'qib tushunish va chet tilida muloqot qilish malakalari sezilarli darajada rivojlanadi. Bu holat mobil ilovalarning lingvistik kompetensiyani shakllantirishdagi didaktik salohiyatini tasdiqlaydi.

Biroq, mobil ilovalardan foydalanishda ayrim muammolar — texnik vositalarga ortiqcha bog'liqlik, nazoratning sustligi va barcha ilovalarning pedagogik jihatdan yetarli darajada moslashtirilmaganligi kabi holatlar ham mavjud. Shu bois, mobil ilovalarni chet tili o'qitish jarayoniga joriy etishda o'qituvchining metodik rahbarligi va maqsadli nazorati muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, mobil ilovalarni an'anaviy o'qitish usullari bilan integratsiyalashgan holda qo'llash texnik talabalarning lingvistik kompetensiyasini rivojlantirishda yuqori samaradorlik beradi. Kelgusida mobil texnologiyalar asosida chet tilini o'qitish metodikasini takomillashtirish, kasbiy yo'naltirilgan mobil ilovalarni yaratish va ularning ta'lim jarayoniga ta'sirini chuqurroq o'rganish muhim ilmiy-amaliy vazifa bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Baymanov H, Avlakulov A, Sattorova S, Rozikova F, Muminova M. Annals of the Romanian Society for Cell Biology\ Compliment-concept and discourse features of qualitative lexemes of human nature (on the example of German and Uzbek languages) \ Vol. 25, Issue 4, 2021, Pages. 2598 – 2605 Received 05 March 2021; Accepted 01 April 2021
2. Sattarova S.T. jurnal "Young Scientist" Kazan//From the experience of individualization of teaching foreign languages // №1(60), January 2014 P.571-574
3. S.T. Sattarova, N.B.Djuraeva. Scientist of the XXI century. Russian. // Competence-based approach to non-language education //2018. C.70-72
4. Sattorova S.T. Из опыта индивидуализации обучения иностранным языкам/ // Молодой ученый. – 2014. – № 1. – С. 571-574.
5. Sattorova S.T \ Актуальной филологии научный журнал \Чет тил таълим жараёнида индивидуallashtirish хусусиятлари\ 2021 йил № 1 С.50-59 elektronniy jurnal
6. Sattorova S, Yusupaliyeva Sh\Илмий - услубий журнал\Техник олий ўқув юртлари талабаларининг инглиз тили грамматикасини индивидуал ўқитиш кўникмаларини шакллантириш \2020 декабр
7. Sattorova Saodat Tojimatovna // Miasto Przyszłości Kielce 2022 // Роль Индивидуального Подхода В Обучении Английского Языка// 2022 Vol 29 P. 110-111
8. Sattorova Saodat Tojimatovna. Chet til ta'limida individual yondashuvning psixologik asoslari \ MUTAFAKKIR ilmiy respublika jurnali \2024 yil.25.24-33
9. Sattorov Hayrulla Razzoqovichh Baymanov Habibullo Abdullayevich, Avlakulov Avazbek Ismoilovich, Sattorova Sattorova Tojimatovna, Raximov Fazliddin Rustamovich, Qalandarova Sofiya Toxirovna. Realization of color-expressive quality lexemes in phraseology (on the example of German and Uzbek languages) \Philosophical Readings. 2021.XIII.4.pp. 1849-1858. 1849\